

Ткаля О.В.

к.ю.н., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

Миколаївського інституту права

НУ "Одеська юридична академія"

Принцип гуманізму в адміністративно-деліктних відносинах.

Під гуманізацією (гуманізмом) в науковій літературі розуміють – з лат. *humanus* – людський, людяний – один з принципів права в демократичній державі, за яким визнається цінність людини як особистості, її право на вільний розвиток і виявлення своїх здібностей, утвердження пріоритету блага людини як критерію оцінки суспільних відносин. У цьому розумінні право як регулятор суспільних відносин повинно бути загальною мірою свободи, рівності та справедливості, що реалізуються у правових нормах та практиці їх застосування.

Дослідження гуманізму, як загально-соціального, основоположного і загальноприйнятого принципу правотворення у справах про притягнення до адміністративної відповідальності, обумовлене його не визначеністю в адміністративно-деліктному законодавстві. Гуманістичний підхід до провадження у адміністративно-деліктному праві виражений безпосередньо в матеріальних та процесуальних нормах закону, але такий підхід слідує також із засад суспільного співіснування. Принцип гуманізму безпосередньо не виписаний в Кодексі України про адміністративні правопорушення, але він впливає зі змісту норм, якими регулюється провадження.

Дослідження процесу гуманізації саме адміністративно-деліктного законодавства на сьогодні не викликало великого резонансу серед вчених-юристів, а це, у свою чергу, має свій негативний вплив на всю правозастосовну діяльність, на її результати та на ефективність застосування адміністративно-деліктних актів. Увага вчених приділяється даній проблемі фрагментарно, дослідження даної теми здійснювали такі вчені, як Демський Е., Забарний Г., Калюжний Р., Коваль Л., Коломоєць Т., Костенніков М., Коренєв А., Кураюнта А., Погорєлов Є., Федоров І., Шкарупа В.

Адміністративна відповідальність у структурі державного примусу посідає провідне місце, особливо з урахуванням правової реформи щодо гуманізації та декриміналізації юридичної відповідальності. Гуманізація юридичної (в тому числі адміністративної) відповідальності - це визнання законодавцем протиправного діяння таким, що не має характеру суспільної небезпеки, а міра покарання може бути застосована без позбавлення волі правопорушника. Питання гуманізації (декриміналізації) відповідальності для вітчизняного законодавства і юриспруденції не нове. Ще за радянських часів законодавець намагався відокремити незначні правопорушення від злочинів з метою застосування заходів не пов'язаних з позбавленням волі (С.Ю. Беньковський. Принцип гуманізму, як загально соціальний принцип провадження у справах про адміністративні правопорушення // Форум права. -2007. -№ 3. -С.44-47 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-3/07bsjpap.pdf>).

Метою гуманізації адміністративної відповідальності є: уникнення зайвого застосування найсуворішого виду стягнення і заподіяння морально-психологічної травми, коли є можливість обмежитися заходами адміністративного впливу; уникнення складного і тривалого провадження, яке забирає багато часу і віддаляє відповідальність від часу вчинення протиправного діяння. Крім того, принцип гуманізму в адміністративно-деліктних відносинах означає, що держава має обирати такий напрям у застосуванні примусових заходів, позбавлень та обмежень, який відповідатиме інтересам і суспільства в цілому, і окремої особи. Закон же вимагає опосередковано виходити з інтересів потерпілої особи та суспільства. Тобто держава, беручи під адміністративно-правову охорону ті чи інші суспільні відносини, все ж таки до певної міри виходить із інтересів особи, як члена суспільства. Таким чином, визначаючи поняття гуманізму у адміністративно-деліктних відносинах, слід обов'язково вказати на те, що обраний захід адміністративно-правового впливу повинен бути справедливим. Інакше без досягнення справедливості не можна досягти ні гуманізму, ні попередження

вчинення правопорушень, оскільки тоді йтиметься вже не про гуманізм, а про відсутність карального значення адміністративної відповідальності.

Для цього законодавець задіяв різні юридичні механізми, а саме в порядку: 1. Відокремлення адміністративних правопорушень від кримінальних шляхом встановлення цілі заподіяної шкоди, перевищення якої кваліфікується як злочин; 2. Визначення певного конкретного кола дій, що порушують суспільні відносини, або шляхом встановлення мети вчинення порушення; 3. Встановлення в кримінальному законі мети, з якої настає кримінальна відповідальність; 4. Зміни об'єкта посягання (охоронюваних суспільних відносин); 5. Встановлення кваліфікаційних ознак, за якими визначається розмір заподіяної шкоди, що впливає на кваліфікацію правопорушення за ознаками адміністративної або кримінальної відповідальності; 6. Прямого скасування кримінальної відповідальності і встановлення адміністративної відповідальності за певні види правопорушень (Демський Е.Ф. Гуманізація відповідальності та механізми її реалізації: матеріальні та процесуальні засади. // Вісник Запорізького національного університету. – 2012, № 1(II). – с. 78-83).

Враховуючи вище зазначене можна виділити основні напрями гуманізації адміністративно-деліктної політики держави. А саме, докорінна перебудова адміністративного законодавства, що полягає у приведенні його у відповідність з новими суспільними відносинами, тобто з реаліями життя; формування умов для створення правової держави, в тому числі і в частині, що стосується адміністративного права; встановлення оптимального співвідношення міри адміністративно правових заходів протидії протиправної поведінки в нових соціально-економічних умовах; декриміналізація діянь, що раніше визнавалися злочинами, тобто усунення кримінальної відповідальності, або переведення їх в розряд адміністративних проступків; депеналізація діянь, тобто скасування окремих видів стягнень або пом'якшення суворості стягнень за окремі види адміністративних правопорушень, введення більш м'яких заходів адміністративного впливу; зміна і уточнення норм Загальної та Особливої частин адміністративного законодавства тощо.